

Inhoud

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Samenvatting.....	2
3. Projectgegevens	2
4. Begrenzing onderzoeksgebied en landschappelijke situatie.....	3
5. Archeologische verwachting voorafgaand aan het onderzoek.....	3
6. Onderzoeksstrategie en werkwijze proefonderzoek	4
7. De resultaten van het proefonderzoek.....	4
7.1 Bodemkundige situatie	5
7.2 Vindplaats 1	6
7.3 Vindplaats 2	7
7.4 Vindplaats 3	7
7.5 Vindplaats 4	7
8. Conclusies en waardering	9
8.1 Vindplaats 1	9
8.2 Vindplaats 2	9
8.3 Vindplaats 3	9
8.4 Vindplaats 4	10
9. Aanbeveling vervolgonderzoek.....	10
10. Literatuur	10

1. Inleiding

Tussen 10 en 27 maart is gedurende tien dagen in opdracht van de provincie Overijssel in de persoon van dhr. J. Schipper een archeologisch onderzoek, door middel van proefsleuven uitgevoerd in het toekomstige tracé van de rondweg om Wesepe. Het onderzoek vond plaats op het deel van het tracé dat zich op grondgebied van de gemeente Deventer bevindt. Het onderzoek was noodzakelijk, omdat dit terrein op de gemeentelijke verwachtingskaart als gebied met een middelhoge archeologische waarde staat vermeld. De trefkans voor archeologische resten was daarom aanzienlijk. Het doel van het onderzoek was de aard, conservering en verspreiding van eventuele archeologische sporen vast te stellen. Op basis van deze gegevens is een archeologische waardering voor het plangebied vastgesteld. Daarop is de aanbeveling voor vervolgonderzoek gebaseerd.

2. Samenvatting

Het proefsleuvenonderzoek in het toekomstige tracé van de rondweg om Wesepe heeft een viertal archeologische vindplaatsen opgeleverd. Vindplaats 1 betreft de randzone van een mogelijke nederzetting die op korte afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied heeft gelegen. Deze vindplaats dateert uit de IJzertijd (800-12 v. Chr.) en de vroeg-Romeinse tijd (12 v. Chr. – 70 n. Chr.). De informatiewaarde van deze vindplaats is hoog. Daarnaast zijn de sporen van een redelijke tot goede kwaliteit. Vindplaats 2 bestaat uit een perceelsgreppel en enkele paalsporen, vermoedelijk dateren zij uit de nieuwe tijd (1500 – 1850 n. Chr.) De informatiewaarde is gering en de conserveringstoestand van de sporen is voor het grootste deel slecht. Vindplaats 3 bestaat uit een klein aantal paalkuilen met waarschijnlijk een prehistorische datering. Hoewel de paalkuil die in de proefsleuf werd aangetroffen goed geconserveerd is, worden in de directe omgeving geen noemenswaardige archeologische sporen meer verwacht. Vindplaats 4 betreft waarschijnlijk een ontginningserf uit de late middeleeuwen (1050 – 1500 n. Chr.) tot de nieuwe tijd (1500 – 1850 n. Chr.). Deze vindplaats heeft een hoge informatiewaarde. Daarnaast is de conserveringstoestand van de vindplaats redelijk tot goed te noemen.

3. Projectgegevens

Projectnr. Archeologie Deventer:	325
Gemeente en plaats:	Deventer
Toponiem:	Rondweg Wesepe
Perceelnrs:	DPV00C 2084, 2085, 2721
CIS-code:	27317
Centrum-coördinaten:	210.747 / 481.496
Bevoegd gezag:	M.H. Bartels
Projectleiding:	B. Vermeulen
Dagelijkse leiding:	E.S. Mittendorff
Veldtechniek en administratie:	M. van der Wees, L. Scheffer

4. Begrenzing onderzoeksgebied en landschappelijke situatie

Het onderzoeksgebied bevindt zich tegen de uiterste noordgrens van de gemeente Deventer, ongeveer 500 m ten zuiden van de kern van Wesepe. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door de Raalterweg, aan de westzijde door de gemeentegrens (fig. 1). Het perceel 2084 was ten tijde van het onderzoek in gebruik als grasland, de percelen 2085 en 2721 als bouwland.

Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied op de noordelijke flank van een grote, oost-west georiënteerde dekzandrug. Ter hoogte van het geplande wegtracé vertoont deze dekzandrug een uitloper in noordelijke richting. Het wegtracé loopt, vanuit zuidelijke richting gezien, vanaf het hoogste punt van de dekzandrug over deze uitloper richting lager gelegen gebied. De bodem op deze dekzandrug en de uitloper ervan bestaat uit een enkeerdgrond. Het lagere deel aan de noordwestzijde van het onderzoeksgebied bestaat uit een veldpodzol. Op de kadastrale minuut van 1832 staan de percelen van het onderzoeksgebied aangeduid als bouwland. De huidige percelen 2085 en 2721 vormen één geheel. Dit perceel en het huidige perceel 2085 zijn beiden omgeven door een hakhoutzone met een breedte tussen 10 en 20 m.

5. Archeologische verwachting voorafgaand aan het onderzoek

Op basis van de hoogtegegevens en de landschappelijke ligging wordt het plangebied op de gemeentelijke verwachtingskaart aangeduid met een hoge tot middelhoge archeologische verwachting. Alleen het meest noordwestelijke deel van het plangebied kent een matige verwachting. Dat betekent dat het risico op de aanwezigheid van archeologische resten aanzienlijk tot groot is.

Uit het plangebied of de directe omgeving van ervan waren echter geen archeologische vondsten bekend. De dichtstbijzijnde vondst werd in 1865 gedaan bij het klooster Sion en betrof een urnenveld uit de IJzertijd (800 – 12 v. Chr.). Op en nabij soortgelijke grote dekzandruggen zijn in het recente verleden echter wel grote hoeveelheden archeologische sporen aangetroffen, onder meer in Colmschate en Bathmen.¹ Deze hoge zandruggen waren bij uitstek geschikt voor bewoning en landbouw. Op basis van de voorbeelden uit onder meer Colmschate en Bathmen werd op de hogere delen, dus het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied, rekening gehouden met sporen van bewoning uit de late prehistorie (2200 – 12 v. Chr.), Romeinse tijd (12 v. Chr – 450 n. Chr) of vroege middeleeuwen (450 - 1050 n. Chr.). Vanaf de 10de eeuw verplaatste de bewoning zich echter steeds meer naar de overgangszone tussen de hoge zandruggen en de lager gelegen gebieden eromheen. Deze bebouwing was over het algemeen niet gegroepeerd in nederzettingen, maar bestond uit losse boerenerven. In het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied werd daarom rekening gehouden met de aanwezigheid van een boerenerv uit de late middeleeuwen (1050 – 1500 n. Chr.) of nieuwe tijd (1500 n. Chr. - heden).

¹ Hermsen 2007, Groenewoudt & Lubberding 1996, 141-151.

6. Onderzoeksstrategie en werkwijze proefonderzoek

Om een zo goed mogelijke dekking over het plangebied te verkrijgen en een in archeologisch opzicht een efficiënt werkbaar situatie te creëren, is ervoor gekozen om het geplande tracé te volgen met drie lange proefsleuven. Twee sleuven zijn langs de randen van het tracé gepland, één loopt over het hart (afb. 5). De afstand tussen de sleuven bedraagt gemiddeld ongeveer 15 m. Omdat het geplande tracé een gebogen vorm heeft, vertonen de drie proefsleuven op gezette afstanden een knik. Tussen deze knikken hebben de proefsleuven een recht verloop. Met het oogpunt op het overzicht in het veld fungeren deze knikpunten tevens als werkputgrens. In eerste instantie zijn op deze wijze 15 werkputten aangelegd. Op basis van de in deze werkputten aangetroffen sporen zijn tijdens het veldwerk al een viertal mogelijke vindplaatsen gedefinieerd (zie paragraaf 7). Om meer duidelijkheid te verkrijgen over de aard en de begrenzing van deze mogelijke vindplaatsen, zijn op enkele plaatsen uitbreidingen aan bestaande sleuven of tussengelegen sleuven aangelegd. Dit betreft de werkputten 16 t/m 20.

De werkputten zijn aangelegd met een mobiele graafmachine. Hierbij is steeds in dunne lagen verdiept tot op de overgang van de donkere bouwvoor en het gele zand. Op dit niveau zijn de archeologische sporen zichtbaar als verkleuringen in het gele zand. Deze opgravingsvlakken zijn per werkput in delen van 25 m gefotografeerd. Alle (mogelijke) archeologische sporen zijn voorzien van een spoornummer en de vlakken zijn getekend. Van deze sporen is in de meeste werkputten een representatief aantal gecoupeerd. In een deel van de werkputten zijn vrijwel alle sporen gecoupeerd. De reden hiervoor was enerzijds het vaak zeer kleine aantal sporen per werkput en anderzijds het vaak moeilijke onderscheid tussen natuurlijke vlekken en 'echte' archeologische sporen. Alle coupes van archeologische sporen zijn getekend en gefotografeerd, het grootste deel is eveneens afgewerkt, met name om daterend vondstmateriaal te verzamelen.

Tevens is het natuurlijke zand in de opgravingsvlakken beschreven met als doel een reconstructie van de oorspronkelijke bodemsamenstelling. In de werkputten 1 t/m 15 zijn in ieder geval om de 20 m profielkolommen van 1 m lengte gedocumenteerd. In enkele gevallen, als zich binnen 20 m bijzondere profielen bevonden, is tussen deze opnamen nog een extra kolom gedocumenteerd.

Zowel het maaiveld naast de proefsleuven als van opgravingsvlak zelf zijn op regelmatige afstanden van 3 m ingemeten ten opzichte van NAP. De meetbuizen in de afzonderlijke werkputten zijn met een total station ingemeten ten opzichte van het Rijksdriehoeksnet.

7. De resultaten van het proefonderzoek

In totaal zijn in de 20 werkputten 401 sporen aangetroffen. Een deel (57%) hiervan bleek na couperen echter van natuurlijke oorsprong. Het andere deel bestond echter wel uit goede archeologische sporen. Aan de hand van deze sporen zijn in het veld al een viertal mogelijke vindplaatsen gedefinieerd, waarvan een deel in aanmerking komt voor vervolgonderzoek. Deze zullen individueel worden beschreven in paragraaf 7.2 t/m 7.5.

7.1 Bodemkundige situatie

In iedere werkput (behalve de uitbreidingen) zijn om de 20 m kolomopnamen van de bodemprofielen beschreven. Op basis van deze beschrijvingen kan een bodemkundige beschrijving van het onderzoeksgebied worden gegeven. In deze paragraaf wordt de bodemkundige situatie kort beschreven. Tevens komen de conclusies aan bod, die hieruit kunnen worden getrokken met betrekking tot de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied.

De natuurlijke ondergrond bestaat in het gehele onderzoeksgebied uit matig fijn tot fijn dekzand. Soms bevat dit zand kleine grindjes. In hydrologisch opzicht en wat betreft lemigheid van het zand zijn twee typen te onderscheiden (afb. @). Op de hogere delen, over het algemeen een vlakhoogte boven 5 m + NAP, is sprake van leemarm dekzand. De invloed van het grondwater is hier minimaal. Het zand is geel van kleur doordat de korrels zijn omgeven door een dun ijzerhuidje. Met name op de delen hoger dan 6 m + NAP bevinden zich brokjes aaneengekit ijzerhoudend zand. De delen lager dan 4,5 m + NAP worden gekenmerkt door zwak lemig fijn dekzand. Dit zand is gereduceerd en daarom geelwit tot lichtgrijs van kleur. In enkele zones bevinden zich oranje roestvlekken. Opvallend is dat de perceelsgreppel in werkput 3 (vindplaats 2) zich in een smalle depressie bevindt. Het zand in deze depressie is ook zwak lemig van textuur.

Over het algemeen is op de delen met een vlakhoogte boven 5,5 m + NAP een moderpodzol gevormd. Deze bodems kenmerken zich door een geleidelijke overgang tussen de horizonten. De bodems zijn voornamelijk ontstaan in bosrijke omgevingen. Op enkele plaatsen zijn bovenin deze profielen dunne haarpodzolen gevormd. Deze zijn ontstaan onder menselijke invloed als gevolg van de kap van het bos. Op de flanken van de hoogste delen, tussen een vlakhoogte van 5,5 en 4,5 m + NAP zijn hoofdzakelijk haarpodzolen gevormd. Deze kenmerken zich door een sterke uitspoeling van humus uit de bovenlaag, waardoor een lichtgrijze loodzandlaag ontstaat. De humuszuren en ijzerverbindingen zijn vervolgens op een dieper niveau neergeslagen, waar zij in het profiel zichtbaar zijn als een donkerbruine, harde laag en dunne inspoelingslaagjes in het gele zand. Op de delen met een vlakhoogte onder 4,5 m + NAP, die onder grote invloed staan van het grondwater, zijn veldpodzolen gevormd.

Van enkele prehistorische kuilen kon in het profiel worden vastgesteld dat zij door de moderpodzolering waren heengegraven. Dat betekent dat de bodemvorming in dit gebied al voor de IJzertijd of de vroeg-Romeinse tijd moet hebben plaatsgevonden.

In alle profielopnamen werd een opgebracht plaggendek geconstateerd. Dit plaggendek had echter niet overal dezelfde dikte, deze varieerde van 40 tot 100 cm. In grote lijnen blijkt de dikte van het plaggendek sterk af te hangen van het onderliggende bodemtype. Op de veldpodzolen is het plaggendek met een dikte tussen 40 en 50 cm het dunst en is daarmee te classificeren als een laarpodzol.² Deze gronden wijzen over het algemeen op oudere heideontginningen. Op de hooggelegen moderpodzolen is het plaggendek tussen 50 en 70 cm dik en op de haarpodzolen tussen 70 en 100 cm. Beiden behoren daarmee tot de enkeerdgronden, akkergronden met vaak een middeleeuwse oorsprong. Mogelijk

² Berendsen 2005, 101.

wordt het verschil in dikte tussen het plaggendek op de moderpodzolen en de haardpodzolen veroorzaakt doordat een deel van het plaggendek van de hoge delen naar de lagere delen is geploegd. Opvallend is het vrijwel ontbreken van vondstmateriaal in het plaggendek. Dit wijst erop dat plaggen van heidevelden zijn gebruikt en weinig tot geen bijmenging van stadsmest heeft plaatsgevonden.

7.2 Vindplaats 1

Met name in de zuidelijke helft van werkput 1 en in mindere mate in werkput 3 zijn een aantal paalsporen aangetroffen, die op grond van de kleur van de vulling een prehistorische indruk maakten. Hoewel uit de vulling van deze paalsporen vrijwel geen vondsten afkomstig zijn, werden in de onderste lagen van de oude bouwvoor scherven prehistorisch aardewerk aangetroffen. Daarnaast bevonden zich in werkput 1 een tweetal kuilen met een zeer houtskoolrijke vulling.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de begrenzing van deze vindplaats is evenwijdig aan werkput 1 een nieuwe sleuf aangelegd, werkput 16. In deze proefsleuf werden eveneens prehistorische paalsporen aangetroffen en opnieuw een kuil met houtskoolrijke vulling. Ook in deze werkput is het aantal vondsten dat uit sporen afkomstig is zeer schaars, maar uit de onderste lagen van de oude bouwvoor zijn wel scherven afkomstig. Uit S366, een ronde kuil, zijn wel enkele scherven geborgen, deze dateren in de IJzertijd (800 – 12 v. Chr).³ Waarschijnlijk dateren de overige sporen in deze vindplaats eveneens uit de IJzertijd. Voor de houtskoolkuilen werd aanvankelijke een middeleeuwse datering vermoed. In de profielopnamen is echter vastgesteld dat deze kuilen worden afgedekt door de onderste lagen van de oude akkerlaag en deels door de daaronder liggende uitspoelingshorizont van de natuurlijke bodem. Uit deze twee lagen zijn de meeste van de bij de aanleg aangetroffen losse scherven afkomstig. Deze lagen bevatten geen middeleeuwse scherven, die bevinden zich in de lagen daarboven. Daarmee kan een middeleeuwse datering voor deze houtskoolkuilen vrijwel worden uitgesloten. Mogelijk werd in deze kuilen houtskool geproduceerd. In deze kuilen werd een smeulend vuur gestookt, waardoor het hout langzaam verkoolde en niet geheel verbrande. Deze houtskool werd onder meer gebruikt bij de productie van ijzer.⁴

Uit de afzonderlijke paalsporen zijn geen structuren, zoals gebouwen te reconstrueren. Hoewel dit deel van het onderzoeksgebied vrijwel op het hoogste deel van de dekzandrug is gelegen, wijst de relatief lage dichtheid van de sporen gecombineerd met het ontbreken van structuren niet op een nederzetting op deze plek. De aanwezigheid van paalsporen en met name de afvalkuil en kuilen voor houtskoolproductie wijzen echter wel op een nederzetting in de directe omgeving. Waarschijnlijk bevindt deze nederzetting zich meer in zuidelijke richting, op de top van de dekzandrug. Daarmee betreft het waarschijnlijk sporen uit de randzone van een nederzetting uit de IJzertijd of vroeg-Romeinse tijd.

³ Datering Ivo Hermsen, Archeologie Deventer. Een datering in de vroeg-Romeinse tijd kan echter niet worden uitgesloten.

⁴ Hermsen 2007, 94; Groenewoudt & Lubberding 1996, 141.

7.3 Vindplaats 2

De tweede vindplaats die al in het veld werd herkend, bevindt zich aan het noordelijke uiteinde van werkput 3. Deze bestaat uit enkele paalsporen en een tweetal greppels, een brede en een smalle. De paalsporen zijn onregelmatig rond van vorm met een maximale diameter van ongeveer 60 cm. In de coupe bleken zij echter zeer ondiep te zijn (minder dan 10 cm). De vlekkerigheid van de vulling suggereert een tamelijk recente datering, in ieder geval na de middeleeuwen. Uit de paalsporen is geen daterend materiaal afkomstig. Een structuur kon uit de paalsporen niet worden gereconstrueerd.

De brede greppel is ongeveer 2,5 m breed en kent een oost-west oriëntatie. Deze greppel is minimaal 40 cm diep. Dieper kon niet worden gecoupeerd vanwege het grondwater. De vulling bestaat uit donkerbruine, sterk humeuze grond. Ook uit deze greppel zijn geen daterende vondsten afkomstig. De sterk humeuze vulling duidt erop dat de sloot nog relatief kort geleden moet hebben gefunctioneerd. Vermoedelijke gaat het om de perceelsscheiding tussen de percelen 2084 en 2085.

De functie van de tweede, smallere greppel is niet duidelijk. Mogelijk vormde deze eveneens op enig moment de scheiding tussen twee percelen. Deze is ongeveer 60 cm breed en met een diepte van ca 10 cm vrij ondiep.

7.4 Vindplaats 3

In het zuiddeel van werkput 4 is een concentratie vermoedelijke paalsporen aangetroffen. Bij nadere onderzoek bleken vrijwel al deze sporen van natuurlijke oorsprong. Eén mogelijk paalspoor bleef over. Deze heeft een diameter van ongeveer 70 cm en is ongeveer 20 cm diep. Uit dit spoor is geen materiaal afkomstig, en een datering kan dus niet worden vastgesteld. Op basis van de lichte vulling wordt een datering in de late prehistorie vermoed.

7.5 Vindplaats 4

De vindplaats wordt begrensd door een stelsel van sloten en greppels, die in de werkputten 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 en 19 werden aangesneden. Het gaat in ieder geval om drie oost-west lopende, parallelle greppelsystemen. De twee meest noordelijke van deze systemen in werkput 8, 11 en 12/13, leken een rechthoekige omgreppeling te vormen. Om meer duidelijkheid hierover te krijgen is tussen werkput 8 en werkput 11 een nieuwe sleuf aangelegd, werkput 19. In deze proefsleuf kon worden aangetoond dat het inderdaad een rechthoekig omgreppeld terrein betreft. De oostelijke begrenzing van dit terrein ligt buiten het onderzoeksgebied en kon daarom niet worden vastgesteld. De minimale lengte bedraagt 57,5 m, de breedte ongeveer 16 m. De greppels hebben een breedte die varieert tussen 1,5 en 2,5 m. De diepte van de greppels bedraagt 50 tot 60 cm. Mogelijke waren de greppels (deels) watervoerend, gezien de dunne spoellaagjes onderin de vulling.

Het derde greppelsysteem, aangesneden in werkput 7, 10 en 14, kon hier niet direct mee in verband gebracht worden, maar lijkt wel tot dezelfde structuur te behoren. In ieder geval zijn ten zuiden van deze greppel geen sporen meer aangetroffen. Daarmee wordt de vindplaats aan de zuidzijde duidelijk begrensd. Mogelijk sluit deze

greppel aan op een soortgelijke greppel die aan de uiterste noordelijke uiteinden van de werkputten 8 en 19 werd aangetroffen.

Een vierde greppelsysteem wijkt zowel wat betreft vorm als oriëntatie af van de hierboven beschreven greppels. Het is aangetroffen in de werkputten 6, 10 en 13 en vertoont een enigszins cirkelvormig verloop met een zuidwest-noordoost oriëntatie. Deze greppel is met een breedte van ongeveer 1 m ook duidelijk smaller dan de anderen. Omdat deze greppel aan beide zijden het onderzoeksgebied uitloopt, kan het verdere verloop ervan niet worden bepaald. Ook de relatie met de overige greppels kan niet met zekerheid worden vastgesteld. In werkput 13 lijkt het greppelsysteem te bestaan uit een bundel van drie smalle greppels. De vulling van deze greppels bevat geen dunne spoellaagjes, daarom waren zij waarschijnlijk niet watervoerend.

Binnen het rechthoekige greppelsysteem aan de noordzijde van de vindplaats zijn meerdere paalsporen aangetroffen. Deze zijn 30 tot 40 cm in diameter en ongeveer 30 cm diep. Deze zijn slechts voor een klein deel gecoupeerd, zo veel als nodig was om de aard en de conservering van de vindplaats vast te stellen. Een duidelijke structuur is (nog) niet te herkennen in deze paalsporen, mogelijk wordt dat voor een deel veroorzaakt door het beperkte oppervlak van de proefsleuven. In het zuidelijke deel van de vindplaats, buiten het rechthoekige terrein maar binnen het zuidelijke greppelsysteem zijn eveneens meerdere paalsporen aangetroffen. Daarnaast ligt pal ten zuiden van het rechthoekige greppelsysteem een grote ronde kuil met een diameter van ongeveer 2,9 m. Gezien de omvang van de kuil gaat het mogelijk om een waterput of waterkuil. Deze is nog niet gecoupeerd, dus is er geen informatie over de diepte beschikbaar.

De aanwezigheid van een waterput op een terrein dat is afgebakend door middel van greppels en de aanwezigheid van paalsporen daarop wijzen op een interpretatie als boerenerf. De datering van dit erf is in ieder geval in de late middeleeuwen (1050 – 1500 n. Chr.) of vroege nieuwe tijd (1500 – 1850 n. Chr.) te plaatsen. Uit de vulling uit de gebruiksfase van de greppels en de vulling van enkele paalsporen zijn baksteenfragmenten afkomstig. Deze zijn te gefragmenteerd om de afmetingen van de stenen te bepalen. Daarnaast zijn uit de bovenste vullingslagen van enkele greppels scherven keramiek verzameld, onder meer van een kleine grape van roodbakend aardewerk. Deze kan ruwweg in de 16de eeuw worden gedateerd. Waarschijnlijk gaat het daarmee om een laatmiddeleeuws ontginningserf (zie ook paragraaf 7.1). Opvallend aan de ligging van dit erf is dat het precies buiten de zone met haarpodzolen ligt, in de zone met een veldpodzol. Deze lagere gronden zijn over het algemeen minder geschikt voor akkerbouw. Door het erf op de overgang van de hogere naar de lagere gronden te positioneren kon zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt worden van de beschikbare akkergrond.

Wanneer de datering van de vindplaats in aanmerking wordt genomen, is het onwaarschijnlijk dat de paalsporen de resten van een hoofdgebouw vormen. In deze periode rustte de dragende constructie van de boerderijen in de meeste gevallen op bakstenen poeren in plaats van op ingegraven palen. Omdat deze poeren over het algemeen vrij ondiep in de bodem zijn ingegraven, zijn deze archeologisch moeilijk aan te tonen. De paalsporen zijn waarschijnlijk afkomstig van kleine bijgebouwen of afscheidingen. Niettemin is deze vindplaats van groot belang voor de

ontginningsgeschiedenis van het gebied. Daarnaast kan een goed archeologisch onderzoek naar deze vindplaats helpen om in de toekomst scherpere verwachtingsmodellen te vormen voor de ligging van deze vaak moeilijk voorspelbare ontginningserven.

8. Conclusies en waardering

Het archeologisch proefonderzoek heeft, naast belangrijke bodemkundige en landschappelijke informatie, een viertal archeologische vindplaatsen opgeleverd. In deze paragraaf worden deze vindplaatsen gewaardeerd op hun inhoudelijke waarde en conserveringstoestand. Op basis van deze waardering wordt een aanbeveling voor verder onderzoek geformuleerd.

8.1 Vindplaats 1

Deze vindplaats bestaat uit randverschijnselen van een nederzetting uit de IJzertijd of vroeg-Romeinse tijd, die vermoedelijk op korte afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied heeft gelegen. Het gaat vooral om enkele paalsporen zonder duidelijke structuur, enkele afvalkuilen en kuilen die zijn gebruikt voor de productie van houtskool. Hoewel het dus gaat om randverschijnselen van de eigenlijke nederzetting is de informatiewaarde van de vindplaats toch relatief hoog. In de eerste plaats omdat uit dit deel van de gemeente vrijwel geen archeologische informatie beschikbaar is. Daarnaast levert de vindplaats belangrijke informatie over de aard en de datering van de nederzetting op de top van de dekzandrug, ten zuiden van het onderzoeksgebied. Daarbij komt dat de conserveringstoestand van de sporen redelijk tot goed is. Daarom komt deze vindplaats in aanmerking voor een definitief onderzoek.

8.2 Vindplaats 2

Deze vindplaats behelst met name een perceelsgreppel uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd met daaromheen enkele paalsporen met vermoedelijk dezelfde datering. Deze paalsporen vertonen geen duidelijke structuur en zijn waarschijnlijk eveneens in verband te brengen met de perceelsscheiding. Deze perceelsgrens is zowel op de huidige kadastrale kaart als op die van 1832 aangegeven. Daarmee is de aanvullende informatiewaarde van deze vindplaats gering. Tevens is de conserveringstoestand van met name de paalsporen slecht. Deze vindplaats komt daarom niet in aanmerking voor definitief onderzoek.

8.3 Vindplaats 3

Zoals hierboven al is beschreven, valt het grootste deel van dit vermoedelijke cluster paalsporen af. De enkele paalkuil die overblijft kan waarschijnlijk worden geclassificeerd als een willekeurig verspreid *off-site* fenomeen. De kans dat in de directe omgeving van dit spoor meer archeologische sporen van betekenis worden aangetroffen is daarmee klein. Daarom heeft deze vindplaats een geringe informatiewaarde en komt niet in aanmerking voor definitief onderzoek.

8.4 Vindplaats 4

Deze vindplaats bestaat waarschijnlijk uit een omgreppeld ontginningserf uit de late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd. De conservering van de archeologische sporen, die vooral bestaan uit greppelsystemen en paalsporen is redelijk tot goed te noemen. Daarnaast is er een vermoedelijke waterput aangetroffen. Hoewel het onwaarschijnlijk is dat er nog sporen van het hoofdgebouw zullen worden aangetroffen, bezit deze vindplaats een grote informatiewaarde. Deze ligt in de eerste plaats in de locatie en de aard van het erf zelf. Er is nog maar weinig bekend over de criteria die de locatiekeuze voor ontginningserven in de late middeleeuwen en nieuwe tijd bepaalden. Dat geldt niet alleen binnen de gemeente Deventer, maar ook regionaal en landelijk. Daarnaast kan aan de hand van een grondige analyse van de sporen op het erf een reconstructie worden gemaakt van de indeling van dergelijke erven. Bovendien scheppen de relatief vochtige omstandigheden in de slootvullingen en de waterput gunstige conserveringsomstandigheden voor organisch vondstmateriaal. Door het nemen van bijvoorbeeld pollenmonsters uit deze contexten kan een reconstructie van het natuurlijke landschap in de directe omgeving in de late middeleeuwen en de vroege nieuwe tijd worden gemaakt.

De hoge informatiewaarde, de relatief gunstige conserveringsomstandigheden en de goede conditie van de archeologische sporen zijn bepalend voor een hoge waardering voor deze vindplaats. Daarom komt deze vindplaats dan ook in aanmerking voor definitief onderzoek.

9. Aanbeveling vervolgonderzoek

De vindplaatsen 2 en 3 komen op basis van hun informatiewaarde, conserveringsgraad en zeldzaamheid niet in aanmerking voor vervolgonderzoek. Deze vindplaatsen kunnen derhalve na goedkeuring van het bevoegd gezag worden vrijgegeven.

Voor de vindplaatsen 1 en 4 is definitief onderzoek noodzakelijk. De uitvoering van dit onderzoek kan plaatsvinden tijdens de ontgraving van de cunetten

10. Literatuur

Groenewoudt, B.J. & H.H.J. Lubberding, 1996. Germaanse brons- en ijzerbewerking in Bathmen, in: *Westerheem* 45.

Hermsen, I., 2007. *Een afdaling in het verleden. Archeologisch onderzoek van bewoningsresten uit de prehistorie en de Romeinse tijd op het terrein Colmschate (gemeente Deventer)* (Rapportages Archeologie Deventer 19), Deventer.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*, Utrecht.